

особи та рекомендувати її для запровадження у діяльність банківських установ України.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://www.bank.gov.ua>.
2. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : постанова Правління НБУ : прийнята 25.01.2012 року № 23 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
3. Черник А. А. Методы оценки кредитоспособности коммерческой организации [Електронний ресурс] / А. А. Черник. – Режим доступу: http://journal.kfrgteu.ru/files/1/2012_09_14.pdf.

Оксана ЧУБАРЬ

*к.е. н., доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Катерина МАШКО

*к.е.н., викладач кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,*

ІНФРАСТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розбудова та оптимізація банківської інфраструктури на регіональному рівні вимагає проведення відповідного моніторингу та аналітичних досліджень її особливостей. У публікації [1] було проведено ґрунтовний аналіз функціонування регіональної банківської системи Закарпаття; у публікації [2] дано оцінку основних тенденцій інституціонального розвитку банківської системи Закарпатської області; у публікації [3] здійснено дослідження доступності банківських послуг для гірських районів у цьому регіоні станом до початку кризи 2008-2009рр. Наступні після 2009р. процеси певним чином позначилися на банківській інфраструктурі регіону, як і в цілому на банківській системі країни. Головною їх ознакою стало скорочення кількості структурних підрозділів банків, в першу чергу, їх балансових і безбалансових установ, що у практиці банківського менеджменту отримало назву оптимізації територіальної структури. Кількість банків-юридичних осіб, зареєстрованих у Закарпатській області, залишається незмінною упродовж багатьох років – такий банк лише один і він не посідає домінуючих позицій на регіональному ринку банківських послуг. Цей банк має 48 відділень на балансі Головного банку, розташованих головним чином на території Закарпатської області та в містах Києві, Львові, Одесі.

За період 2006-2008рр. кількість балансових банківських установ на території області зросла з 36 до 40 з подальшим скороченням їх у 10 разів, до 4-х одиниць, у 2012-2013рр. Натомість кількість безбалансових відділень у 2013р. дещо вища порівняно з 2006р. і майже на сто одиниць менша порівняно з 2008р. (589 установ) (табл.1). Зазначені процеси були продиктовані вимогами кризового стану національної економіки і банківської системи та проводились під лозунгом оптимізації територіальної структури банків й підвищення її ефективності.

Банків-юридичних осіб з іноземним капіталом в Закарпатті не зареєстровано, хоча структурні підрозділи таких банків представлені на регіональному ринку.

Попри кризові тенденції в розвитку банківської системи, активи єдиного закарпатського банку-юридичної особи з 2006 по 2013рр. зросли у 4,43 рази. Незначне «просідання» у цій динаміці спостерігалось лише в 2012р. Вказаний показник за досліджуваний період продемонстрував найвище зростання порівняно із зростанням депозитної бази банків у регіоні (у 3,24 рази) та обсягів їх кредитного портфеля (у 1,42 рази). Частка активів єдиного банку-юридичної особи в регіоні в загальній сумі активів банківських установ України складала за весь період дослідження менше 0,1%.

Таблиця 1

Динаміка основних інфраструктурних показників розвитку банківського сектору Закарпатської області за 2006-2013 рр.*

Показники	роки					2013/2006, разів, %
	2006	2010	2011	2012	2013	
кількість банків - юридичних осіб, зареєстрованих в регіоні, од.	1	1	1	1	1	-
частка банків- юридичних осіб регіону в загальній кількості банківських установ України, %	0,52	0,52	0,51	0,57	0,58	+0,06 %
кількість балансових установ, одиниць	36	18	9	4	4	-9,0
кількість безбалансових установ, одиниць	426	515	500	473	468	+1,1
кількість балансових та безбалансових відділень банків в розрахунку на 100 000 ос., од.	37,14	42,73	40,70	38,03	37,56	+1,01
активи банків-юридичних осіб регіону, всього, млн. грн.	228,74	823	878,97	812,16	1012,97	+4,43
частка активів банків - юридичних осіб регіону в загальній сумі активів банківських установ України, %	0,07	0,09	0,08	0,07	0,08	+0,01 %
співвідношення активів банківського сектору регіону до ВРП, %	2,79	5,38	4,87	3,79	-	+1,0 % (2012/2006)

*Розраховано авторами заданими [4; 5; 6; 7]

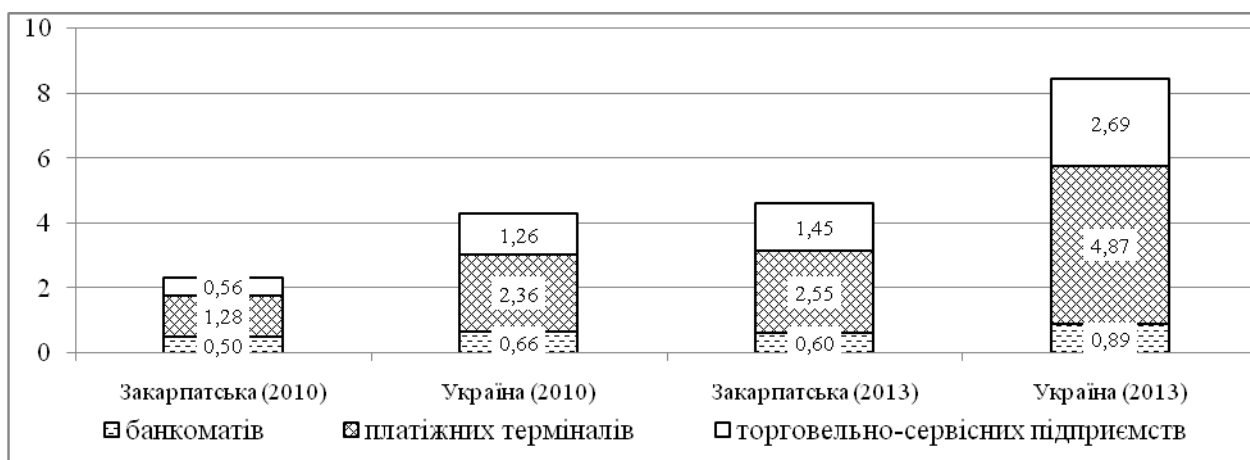
Закарпаття продовжує залишатись областю з низьким рівнем територіальної концентрації банківських установ. Доступність банківської інфраструктури для споживачів за досліджуваний період дещо знизилася: найвищий її рівень спостерігався у 2008р. (50 установ банків), після якого відбувалось щорічне зниження показника кількості балансових та безбалансових відділень банків в розрахунку на 100 000 осіб населення до 38 одиниць (табл.1). Такий рівень розвитку банківської мережі є нижчим, ніж загалом по Україні (43 установи на 100 000 осіб). Оцінюючи цю особливість, необхідно зважати на те, що в Закарпатській області найбільша з-поміж інших областей країни частка населення проживає у селах, де водночас сконцентровано менше бізнесу та робочих місць, а отже банки не зацікавлені у розвитку своєї мережі у цій місцевості. Як наслідок, у значній кількості сіл області банківська інфраструктура представлена виключно малими відділеннями державного «Ощадбанку», які були відкриті ще за часів Радянського Союзу.

Проте, напевно чи можна говорити про появу у споживачів банківських послуг суттєвих проблем із доступом до них (за винятком хіба що гірських районів, в яких ця доступність завжди була невисокою), оскільки в докризовий період (до 2008-2009рр.)

мережа установ банків була не виправдано розширена і в наступні роки досягла своїх оптимальних розмірів, не знизившись нижче рівня 2006р.

Водночас проблема поєднання належного рівня доступу клієнтів до послуг банків із скороченням мережі традиційних відділень та зниженням адміністративних банківських витрат активно вирішується за рахунок розвитку інфраструктури ринку платіжних карток. Загалом з 2010 до 2013р. загальний обсяг платіжних карток в обігу в регіоні зріс у 1,6 рази (з 666,4 тис. до 1067,2 тис.). При цьому кількість активних карток, що зросла у 1,2 рази (з 481,7 тис до 557,0 тис), складала у 2013р. лише 52,19% усіх карток, виданих клієнтам. Це свідчить про невідповідність експансіоністської поведінки банків на цьому ринку реальним потребам клієнтів, що одначе притаманне для банківської системи України загалом, а не лише для Закарпаття.

На кінець 2013р. рівень насиченості інфраструктури з обслуговування платіжних карт в області був меншим, ніж загалом по країні (рис.1).

Рис. 1. Кількість інфраструктурних елементів приймання платежів, на 10000 осіб населення в Україні та Закарпатській області, од. станом на кінець року*

*Розраховано авторами заданими [4; 5; 6; 7]

Відтак, область займала 24 місце з-поміж інших регіонів України як за загальною насиченістю інфраструктурними елементами на 10000 мешканців (23 у 2010р.), так і за насиченістю банкоматами (19 у 2010р.), платіжними терміналами (24 у 2010р), торговельно-сервісними підприємствами (23 у 2010р.).

Очевидно, що в Закарпатській області існують перспективи розвитку технологічної складової банківського бізнесу. Проте, на нашу думку, інформаційні технології протягом найближчих років не призведуть до повної автоматизації роботи банків, адже клієнти потребують особистого спілкування із персоналом, особливо щодо питань розміщення депозитів та отримання кредитів [8, С. 70].

Отже, кризовий період відзначився певними змінами в інфраструктурному розвитку регіональної банківської системи, які навряд чи можна однозначно трактувати як негативні. Адже скорочення кількості установ банків, на думку авторів, доцільно розглядати як їх виправдані кроки у площині оптимізації своїх витрат та підвищення ефективності діяльності. Зважаючи на посилення негативних соціально-економічних тенденцій, що наразі мають місце в країні та її регіонах, зміни банківської інфраструктури і надалі будуть пов'язані з подальшою інтенсифікацією роботи найбільш успішних відокремлених підрозділів банків. Натомість території із слабким доступом населення до банківських послуг не отримають розширення і

диверсифікації інфраструктури через об'єктивну відсутність достатнього рівня попиту на банківські послуги.

Список літератури:

1. Функціонування та розвиток регіональної банківської системи: монографія / [І.Г. Брітченко, В.С.Стойка, О.М.Момот, О.Г. Чубарь, С.В.Сембер]; наук. ред. проф. Брітченко І.Г. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 211с.
2. Чубарь О.Г. Основні тенденції інституціонального розвитку банківської системи Закарпатської області / О.Г. Чубарь, В.С. Стойка // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 11 (114) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2010. – С. 193 – 197.
3. Чубарь О.Г. Доступність банківських послуг для жителів гірських районів Закарпатської області / Чубарь О.Г., Височанський В.Ю., Стойка В.С.// Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України/ Гірські території: проблеми та перспективи розвитку: [зб.наук. праць] / НАН України. Інститут регіональних досліджень; редкол: В.С.Кравців (відп. ред.). – Львів, 2012. – Вип1 (93). – С.143 – 155; (0,27 д.а.).
4. Дані Територіального управління Національного банку України у Закарпатській області за 2006-2013рр.
5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
8. Машіко К.С. Формування та розвиток кадрового потенціалу банківського сектору регіону : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / Катерина Сергіївна Машіко. – Хмельницький, 2014. – 238 с.

Анастасія ШКАТУЛА

студентка факультету банківського бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Сороківська З.К.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система України — це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму економічної системи держави, що включає в себе такі інститути як Національний банк України, інші банки (резиденти та нерезиденти), небанківські фінансові установи, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, банківську інфраструктуру, а також сукупність економічних відносин, що їх пов'язує.

Політична та військова нестабільність 2014 року негативно вплинула на банківську систему України: значне падіння ВВП — до 7,5%, девальвація гривні — до 250-300%, споживча інфляція — 28,5%, втрата третини депозитів, якість клієнтського портфелю впала. Ліквідність та платоспроможність системи перебувають під постійним тиском. У результаті міжнародні резерви країни знизились до найнижчого за 11 років рівня — 6,419 млрд доларів. Кількість неплатоспроможних банків істотно зросла в час, коли криза платіжного балансу трансформувалась у банківську та боргову кризу.

Як наслідок, сучасні умови ведення вітчизняного банківського бізнесу характеризуються низкою фінансово-економічних проблем, які зумовлені низькою інституціональною структурою банківського сектора, низьким рівнем капіталізації, зниженням довіри клієнтів та іноземних партнерів до надійності банківської системи в цілому.